

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”

Препринт серії № UABS CP/2012/003

А.В. Лозовицький
студент групи П-81
ІІІ курсу юридичного факультету;

**МЕЖІ СУДОВОГО РОЗСУДУ
У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**

Без суддівського розсуду практично неможливе правосуддя. Та розсуд суду не є безмежним, як не є безмежною сама свобода.

Суддівський розсуд - це інтелектуально-вольова діяльність, спрямована на законне, об'єктивне, неупереджене і справедливе вирішення спірних питань, що виникають у судочинстві або є предметом розгляду у випадках, дозволених або не врегульованих законом.

Розсуд судді має сприяти правомірному, обґрунтованому і справедливому рішенню по конкретній справі. Тому, щоб розсуд розглядався як засіб захисту приватного права, воно має бути об'єктивним, а для цього необхідно визначити його межі. Межі слід також розглядати як гарантії винесення правосудного рішення у справі, що захищає сумлінних учасників цивільного обороту.

Аналіз ситуаційних (дискреційних) норм цивільного процесуального права дозволяє виділити дві групи процесуальних прав суду, реалізованих на його розсуд. Першу складають процесуальні повноваження суду, кореспондуючі яким-небудь правам або обов'язкам інших суб'єктів процесуальних відносин. Застосування судом своїх повноважень часто за буквальним змістом закону залежить від розсуду суду, бо закон говорить "суд може".

Другу групу ситуаційних норм утворюють такі, у зміст яких входять повноваження суду, не пов'язані з будь-якими процесуальними правами і обов'язками сторін або інших осіб, які беруть участь у справі. Ці повноваження суду не тільки не кореспондують конкретним процесуальним правам чи обов'язкам зацікавлених осіб, але навіть і протистоять волевиявленням цих осіб, реалізуються судом всупереч останнім.

Тож маємо констатувати, що діючі процесуальні норми, що надають суду право здійснювати активні дії на його розсуд, часом не містять ніяких меж такого розсуду чи межі ці дуже нечіткі, розмиті, тоді як далеко не завжди до того є об'єктивні підстави, що виражаються в неможливості більш чітко сформулювати гіпотезу норми процесуального права. У таких випадках судовий розсуд містить в собі небезпеку підміни норм процесуального права, перетворення в самостійне джерело права.

Проблема меж у здійсненні судового розсуду пов'язана також з питанням: «Як встановити відповідність рішення суду, прийнятого на основі розсуду, принципу законності і тим самим відобразити співвідношення законності і розсуду в діяльності судів?». Таким чином, судовий розсуд у співвідношенні із законністю полягає в знаходженні і винесенні найбільш оптимального, найбільшою мірою відповідного обставинам справи рішення, придатного для даного конкретного випадку. Для прийняття такого рішення необхідна правильна оцінка встановлених обставин справи, в тому числі і їх правильна соціально-політична оцінка, правильне тлумачення, а в необхідних випадках і вихід за межі даної правової норми, але в рамках правової системи.

Підсумовуючи, маємо зазначити, що більшість дослідників погоджується з тим, що рамки розсуду повинні бути максимально звужені, оскільки широкий судовий розсуд спонукає зловживання, у тому числі й корупцію. Межі сприяють прийняттю найбільш корисних, доцільних рішень в рамках послідовної реалізації принципу законності і тим самим перешкоджають негативним проявам будь-якого різновиду розсуду.